

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 36

Mercuri 19. Septembre

1862.

Cuventarea

D. Joane Fekete (Negrutiu)

nou denumitu Canoniceu Cancelariu Metropolitanu in
18/6. Augustu 1862.

Esclenti'a Vóstra Prea-Sántite D-le Archi-Episcópe!
si

Preareveritiloru Domni Canonici, in Christosu Frati si
Colegi!!

Déca se dau in viéti'a omului momente de serbare si de celebritate a verunei díle plene de dulce reminiscentie: intru adeveru dintre tóte acelea momente se potu, si cu totu dreptulu se reputa de celea mai importante, mai maretie si mai sublime cu privire la scopu acestea dóne, ce au produsu festivitaea si celebritatea dílei de astadi; — adeca: Instalarea membriloru parte graduati, parte nou-denumiti ai Veneratului Capitulu Metropolitanu gr. cath. alu Albei-Julie repusu in a sa inalta pusetiune si demnitate; ce astadi cu tóta solenitatea s'a dusu in deplenire prin Esclenti'a Sa Prea-Santitulu nostru Parente Metropolitu si Archi-Episcopu spre cea mai mare bucuria metropolitana, si credu, ca si a natiunei; éra de alt'a parte serbarea si celebrarea dílei nascerei sacratissimei Sale c. r. si Ap. Maiestati a Prea-Inaltiatulu; nostru Imperatu! —

Amu disu, cá aceste momente de serbare a dílei de astadi sunt celea mai importante, mai maretie si mai sublime cu privire la scopu; pentrucá cu privire la partea cea de antania a asertului meu, júdece ori-si cene, unde unu institutu omenescu, precumu si membrii lui potu avé unu mai sublimu si mai folositoriu scopu pentru omenime, si respective pentru clerulu gr. cath. din Monarchi'a Austriaca, decatu care lu are prefiptu capitululu acestu metrop. din impreuna cu membrii sei, ce-lu constitué. — Acest'a dupa intenti-

unea demnului de etern'a pomenire fundatore, a preafericitului Episcopu Joane Bobu, e institutul a-celu filantropicu, ai caruia membri prin statute su obligati pre lenga strins'a implenire a celoru prescrise de santele canóne si de dreptulu besericescu a visitá la despusetiunea si cu benecuventarea Archi-pastorului Decanatele sale, si cu acésta ocasiune a instrúa pre poporu, cá se 'si implenésca detoriiele sale catra Dumnedieu, catra regnantele si superioritatele tiei, pre preoti in obligatiunea si pastorirea ouiloru sale celoru cuventatorie a-i indereptá, si a-i mánuduce, nelegeuirile si cauzele spirituale venindule in ori ce tipu la cunoscintia a le emendá, a face aretare la Archi-Pastoriulu, in doménci si serbatori la despunerea Archi-Pastoriului a concioná in baserec'a catedrale, si in cea din curi'a Archi-Episcopala; in posturile ronduite de sant'a maica baserica, si mai cu deosebire in postulu celu mare alu parasemiloru, fiendu seau posfiti, seau de catra Archi-Pastoriulu despusi, a primi marturisirea dela aceia, carii voru voli loru a se márturisí; cá chorulu in tóte dílele se-lu frecunteze, cá Archi-Pastoriulu in pastorirea sufletelor, — Archi-Diecesei se-i fia adeverati si sinceri cóajutatori, si mai in urmă cá fiesce carele dupa potentia cu apropiarea capetului viétiei sale din averea si sustanti'a sa se lase cu testamentu pentru celi seraci, pentru basericele seracé, si pentru preotii deficienti!!!; éra acumu acestu institutu capitulariu dupa institutiunea cea noua cu redécarea lui la rangu si aptevitate de capitulu metrop., facunduse foru suprarevisoriu alu Episcopoiiloru suffragane, i-s'a mai maritu cerculu agendeloru sale. —

Aceste pre-scurtu schitiatae sunt obligamentele acestoi institutu capitulariu pentru membrii sei, care cu privire la scopu dovedescu adone'a intieleptiune a Preafericitului fundatoriu, nobiletatea animei lui si

nespusu de mare a lui iubire si dragoste de Cleru si natiune, ce-lu eterniseza. —

Si totusi durere! si erasi ducu durere; se afla unii malcontenti si nemultumitori, decatu carii — dupa dis'a intieptului — nemica mai reu pamentulu nu susu-tiene si hranesce, de-i defaima nemortoriile lui fapte filantropice —

Dara nu voliu se profanezu festivitatea dilei acesteia cu enararea unoru fapte de ingratitudine, susu e Dumnedieu, care le-va judeca! — Io numai voliu se ve facu atenti Preareveritiloru in Christosu frati si colegi la maretiulu si inaltulu scopu alu acestui institutu capitulariu, si la oblegamentele, ce ne stau puse inainte de implenitu spre marirea lui Dumnedieu, spre consolidarea poporului in credentia catra regnantele tieriei, spre prosperarea patriei, si spre inaintarea benelui comunu alu clerului si alu natiunei, ca cu derapta anima precumpanindu importanti'a acestor'a, si dupa demnitate apretuindule, in acele ca intru un'a oglinda sean speculu se-ne vedemu detori'a de multumita si de recunoscintia catra aceli zelosi si demni de totu respectulu barbati, carii din respo-teri au lucratu, de acestu institutu capitulariu s'a repusu in 'nalt'a sa pusetione si demnitate, s'a inaltiatu la rangu de capitulu metrop. imultienduse inca cu trei staluri canonice

Escelenti'a! Se-amu liertare, neci se nu vi-se vateme modesti'a, deca voliu grai adevverulu, ca Esce-lenti'a Votra ati fostu anteluptatoriulu si factoriulu celu de capetenia de ne-amu redobenditu de multu de parentii nostri dorit'a Metropolia. — Meritele, ce Esce-lenti'a Votra cu un'a abnegare de sene le ati pusu pre altariulu clerului si alu natiunei decatu toti de obsce-su mai cunoscute, decatu ca se fia de lipsa aci a le enumerá. — Tote-dicu ale Escelentiei Vostre merite intru lupte si ostenele crunte facute pentru cleru si natiune-su mai mari si mai presusu, decatu ca noi se vi le potemu resplati dupa demnitate. — Dara credu, ca neci nu poftiti, — avendu de resplata odichn'a si premiarea cunoscintiei; — fora totu ce potemu noi, ca nesce fiii credentiosi ai Escelentiei Vostre a ve aduce, si a ve devota in semnu de res-plata, e anim'a nostra cea devotata pentru inalt'a per-sona-ve, e oblegamentulu, ce 'ti-lu devotamu aci in-aintea Santului Altariu cu tota solenitatea, ca-'ti vomu fi intru tote adevverati si sinceri coajutatori dupa es-pres'a intentione a preafericitului fundatoriu; vomu-fi-dicu-gata cu tota promptetudenea a ve esecuta inal-

tele mandate, ce tienteza spre inaintarea benelui co-munu alu patriei, alu clerului si alu natiunei. — Si noi suntemu convinsi, ca Escelenti'a Votra in srins'a esecutare a acestui alu nostru solenu oblegamentu ve-ti privi un'a fapta de filiésca recunoscintia si de cea mai profunda reverintia catra inalt'a ve persona!

Primiti, dara Escelentia, ofertulu si devotamen-tulu animei nostre, — ca unu documentu, de cea mai profunda reverintia catra inalt'a-ve persona! — Pri-miti cordealele nostre oftari, ce in tote dilele, in tote rugationile nostre le inaltiamu catra Dumnedieu, ca intru multi ani fericiti se-ve darbiésca noue de conducatoriu intru adevveru apostolicu, si basericiloru sale de luminatoriu in pace, intregu, onoratu si sa-netosu dreptu indereptandu cuventulu adevverului seu celui domnediescu!

Amu disu, Escelentia! si Preareveritiloru Domni!, ca unulu dintre cele mai sublime momente de serbare ale dilei acesteia e si celebrarea dilei nascerei sacra-tisimei Sale c. r. Ap. Maiestati. — Acestu momentu redica festivitatea dilei acesteia la celu mai inaltu gradu de bucuria, ce ne-a incantatu animele nostre, i-da stralucire ca lumin'a sorelui, o eterniseza, in anele baserice si ale natiunei nostre pre vecia, si credu ca nu fora causa; pentrucá, deca vomu Ina in derapta consideratiune starea si pusetiunea cea favoritoria de acumu a natiunei si a basericei nostre: — cu bucuria si deplena recunoscintia avemu de a marturisi, ca totu, ce bene avemu, singuru numai din inalt'a liberalitate a gloriosiloru regnanti din cas'a austriaca, — 'lu avemu daruitu. — Sub blandulu sceptru alu preagloriosiloru regnanti din ast'a casa preanalta natiunea nostra s'a emancipatu de sub jugulu celu de feru si fatalu alu servitutei celeia vechie a-pasatorie; era hierarchi'a si basericele ei de sub in-fluenti'a cea supramateca si apasatoria a altoru con-fesiuni, (?!) si preutimea mai inainte subjugata si redusa la starea cea mai dedeositoria a tiereniloru celoru, ce gemeau sub cumplit'a verga a jobagiei, s'a redecatu la rangulu, ce-i compete dupa institutiunea ei cea dieésca; s'a repusu in folosirea aloru asementi derepturi si privilegia, de cari se bucura baserica si preutimea romano-cath. —

Cu unu cuventu spre laud'a preagloriosiloru reg-nanti din acest'a casa austriaca atatu natiunea; catu si baserica nostra s'au regeneratu din temelii; era dintre toti regnantii Austriei Preainaltiatu Maiestatea. Sa regnantele de acumu cu zelulu celu Apostolicu sa cu liberalitatea catra natiunea si baserica nostra a esce-

latu mai multu decatu toti; pentruca Prea-Inaltia'ta Maiestatea Sa, a careia diu'a nascerei astadi cu bucuria o celebramu cu cantari de lauda, a derimatu murulu celu chinezu a loru trei natiuni privilegiate, ce-lu-au redeccatu in pr sm'a natiunei nóstre, a ruptu legaturile cele de feru ale constitutionalismului antimartialu pentru noi atatu de prejudiciosu si asupritoriu, pre catu de exclusivu, a redeccatu natiunea la unu aseminea rangu cu cele-alte natiuni din patria mai inainte privilegiate;  ra bisericeii nóstre spre mai marea ei dec re i-a restituitu metropoli'a ce parentii nostri dorindu doriau se-o védia complenita, a intemeliatu doue Episcopie sufragane dinpreuna cu capitulele loru;  ra celu metropolitanu lu-a imultitu inca cu trei staluri canonice. —

Maiestatea Sa Apostolica dara e singuru factoriulu festivit tei de astadi!

Cene dara aceste atatu de maretie si de sublime momente si dovedi de prea inalta liberalitate imperatésca catra natiunea si biserica nóstra cu tóta seriozit tea precumpanindule nu vă saltă cu anim'a de bucuria, că s'a invrednicitu a p te lu  parte la serbarea d lei nascerei a unui asia liberalu si preagratosu regnante? — cene — d cu — nu-i va devota totu ce are si posiede, candu lips'a vă poss , si nu vă esclama din aduncului animei? c  prea bunulu Dumnedieu se-lu tiena intru multi ani fericiti dinpreuna cu Prea-Inalt'a Dinastia imperatésca! Vivat!!! —

 ra mai in urma noi noudenumitii canonici intrandu prin actulu acestu de instalatiune astadi celebrata in capitululu metropolitanu, — ne adresamu cu tóta francheti'a catra voi preareveriteloru Domni canonici de mai inainte functionari in acestu capitulu, c  se ne primiti in colegiulu vostru, c  nesce colegi, adevirati frati, cu acea anima, si cu acea incredere, cu carea noi intramu in colegiulu preareveriteloru Domnieloru Vóstre. —

Fiti catra noi sinceri; pentruca se sciti, ca morositatea facia cu ori-cene, cu atatu mai vertosu facia cu ai sei colegi unuia asia de nefericitu la temperamentu neci decatu nu-i sustiene seau maresce autoritatea, fora din contra i-o micusior za casinmandui contemptulu altor'a. Noi din partene ve asecuramu, ca ne vomu d  tóta silinti'a: c  respectand  pre fi-carele dintre preareveritele Domniele Vóstre dupa demnitata ce vi-se compete, dupa rangulu staleloru, ce-le cuprendeti, intre noi se se paz sca un'a strinsa armonia, una iubire, si incredere imprumutata frati sca; c  si intru acést'a se d mu dovedi la Iume, ca intru

adeveru suntemu invetiachelii dăm S. Evangelia, adevirati atleti ai Archi-Pastoriului nostru, care e Vicariulu lui Christosu aice pre pamentu.

Se ne adunamu in giurulu Prea-Santitului nostru Parente Archi-Episcopu si Metropolitu si din totu sufletulu, si din tóta anim'a spriginindulu in lucrarile sale, ce cu abnegare de sene si le face pentru cleru si natiune, intru un'a credentia cu poterile unite se ne implenimu misiunea nóstra spre marirea lui Dumnedieu, spre prosperarea patriei, clerului si a natiunei!

Pre Voi preastimatiloru functionari basericeeni din clerulu din afara si pre Voi preonoratiloru conationali mireni de tóta clas'a si rangulu, pre carii ve sciu, cumca cu cele mai ferbinti urari de felicitatiune ne-ati petrecutu pana aci la loculul destenatiunei nóstre intru acea ferma sperantia, c  c  functionari pana aci in midiuloculu vostru preabene avendu cunoscutu lipsele cele mari si urgente ale clerulu si ale natiunei, precumu si cerentiele tempului presente, — vomu pune umeru la umeru, si urmandu din pasiu in pasiu pre Archi-Pastorulu nostru, din respoteri vomu colucr  spre a se procur  dupa impregiurari sucursu si remediulu toturoru indigintieloru si suferintieloru, ce ve apasa cu neincetare; ve asecuramu: ca, noi incuviintiandu-ve dereptele v stre postulate, ne vomu silă a ne impleni cu tóta scumpetatea misiunea nóstra in folosulu patriei, — clerului si alu natiunei si ne vomu tien  de celi mai fericiti, dec  vomu pot  cu lucrarile nóstre a ve face catu mai pu inu baremu servitiu spre a corespunde acceptarei publicolui! —

Cu acestu firmu propusu, cu acést'a otarita volia intramu noi astadi in acestu capitulu metropolitanu.

Nu ne remane dara alt'a indereptu, fora numai că repetindu-ne urarile din anima se oftamu, se tiena prea induratu Dumnedieu p  prea-naltiatulu nostru imperatu intru multi ani fericiti, c  pre regeneratoriulu natiunei si alu bisericeii nóstre; se tiena acelasiu prea induratu Dumnedieu si pre Escelenti'a Sa Prea-Santitulu nostru Parente Metropolitu ani nestorici in pace, intregu, onoratu si sanetosu, se-i intar sca bracialu; c  turm'a pastorirei Sale celeia parentiescei de susu incredentiata se-o p ta intru multi ani pastori!!!

 ra To, cerescule Parente! dela care tóta darca cea buna, si totu darulu de seversiu este, fa: c  precumu instalatiunea nóstra a membriloru acestui capitulu metropolitanu astadi sub fericitele auspicia s'a

— dusu in deplenire spre marirea ta: — asiá tóte lucrările nóstre, si ale sucesoriloru nostri din generatiune in generatiune se fia pre vecia beneaventate!!! —

Oserbari

la cele vorbite in Blasiu la rest. Capituluului metropolitano.

Libertatea cu care s'au vorbitu in monastirea Blasiului, ne face se credemu, ca propozulu de a taiá plagele vechie este mai tare acumu, decatu ori candu altadata. Acest'a fiendu-ne credinti'a nu potemu se nu facemu nesce micutie observari la cele de mai susu.

D. Prepositu desveli in cuventarea s'a — despre carea almente canta se martorisimu, ca pre unele locuri este colorita prea negru, ci nu face nemieu, din contra dupa a noastra parere chiaru ajuta spre ajungerea scopului, de óre-ce cu catu vei crede, ca este mai mare reulu, ce te apesa cu atatu vei cugeta mai cu de amenuntulu despre midiolócele, cu cari se scapi de elu, si cu atatu-ti vei incorda mai multu poterile spre restornarea lui — multe adevururi amare. Trist'a esperientia ne convinge, ca, Dieu, baserec'a unita in tempulu mai de incóce afara de reinviarea Metropoliei, infintiarea a loru 2 Episcopie — cari, póte, numai la antai'a privire s'ar poté numi castiguri — 15 scaune canonicesci si unu numeru óre-care de preoti culti parte crescuti din grati'a Maiestatei pre la Vien'a, nemicu nu a castigatu. Si cumu amu cutediá se numimu noi Metropoli'a castigu? candu inca nu amu scapatu de relele, de cari ne vaierámu in tempulu Episcopiei si alu Episcopiloru de mai inainte; candu vedemu, ca forurile protopopesi (acesta institutiune de multu prefacuta in sangele baserecei romane si prea intocmita dupa impregiurările poporului nostru) pre lenga tóta energi'a, cu cari fura aperate din partea prea stimatului nostru Metropolitu, astadi nu mai sunt; disciplin'a resariteana, carea strabunii o aperau din respoteri, . . . , seraca disciplina! unde esci tu astadi? — candu vedemu, ca cauzele de casatoria, cari numai cu cate-va dieci de ani mai inainte, pre candu nu avému Metropolia, ci numai Episcopia, si fia cine cautá se fia multiimitu de judecat'a Episcopului seu, ca mai incolo nu i-se dá apelare nece decumu — cumu este si astadi la fratiu de confesiunea ortod., — acumu, dupace din darulu cerului si bunavoienti'a imperatului Metropoli'a

nóstra a reinviatu se apeleze la unu foru Episcopescu si de acolo mai Ddiu scie pre unde, se impedece, tragu intr'o parte si in alt'a, se respingu, amena . . . , pana candu bietulu tieranu cu stacicica de midiolocu candu incepuse procesulu, la incheirea lui este numai cu camesi'a. Ce dicu eu, cu camesi'a numai? ma iertare! in cele mai multe casuri remane si cu cea draga de nevésta, de carea doriá se scape, cá de Manu têlhariulu. Cà procesele de casatoria numai curgu dupa legile baserecei nóstre, legi, cari candu ne amu unitu si dupa ace'a, anume le amu rezervatu si de cari ne amu si folositu pana eri alalt'a, — ce dupa altele

Adauge la aceste, ca multi dreptulu alegerei celu fórte pretiuitu in ochii nostri, cari l-amu pastratu si chiaru atunci, pre candu eramu numai suferiti in vechiulu nostru pamentu, ilu tienu de pierdutu. Si apoi di, ca amu profitatu! Noi inse din partea acést'a nu avemu nece ingrigirea cea mai mica, fiendu tare convinsi, ca cá ceriulu de pamentu este departatu de intentiunile cavalerescului nostru imperatu, ca astadi, candu a desfacutu portile la o vietia mai libera pentru toti supusii sei, se ne impedece in usulu dreptului acestui-a, celu aveamu si in tempulu sierbitutei celei mai amare.

Si déca reinviat'a Metropolia si consistoriulu ei de pana acumu „pre lenga tóta energi'a cu care a lucratu“, nu poté vendecá relele, cari impedece inaintarea acestei A.-Diecese, ma póte nu au potutu frange nece valurile, ce amenintia cu inghitire chiaru autonomi'a ei; déca capitularii cei imbetraniti in administrarea acestei A.-Diecese, carii prin urmare cunoscú persóne si impregiurari, catu se póte mai bine, si caroru anim'a crestina romana dieu nu le a lipsitu, nu potura invinge legionulu pedecelor, ce se lungescu in drumulu guvernarei: fiane iertatu a o spune limpede, ca intregitul Cap. Metr. inca nu ne va smulge din tina. Si acest'a nu o supune nece prea ven. cuventatoriu.

Asi'a este! necasurile nóstre s'au inmultitu si ranele nostre s'au gangrenatu intru atat'a, de numai unu midiolocu radicalu póte se ne scape. Si midiolocu acest'u este sinodulu, ce de multu-lu pretinde intrég'a A.-Dieces'a, si care cu catu lu asceptamamai cu sete, cu atatu se pare a se departá mai tare, cá ap'a recoritoria de budiele arse ale lui Tantalu. Dupa constitutiunea beserecei nóstre poterea de a pune legi e pre lenga Sinodu; éra despunerile si ordinatiunile,

ce le da Episcopulu, ori Metropolitulu cu Consiliarii sei-si de ar fi aceia inca odata 10 — sunt numai provisorie; prin de aceste nu se potu face reforme radicali, nece se pôte mantui Archidiecea de periclele, ce o incungiura. Acest'a o a spusu limpede Esc. Sa cu mai multe ocazioni in acte de cele publice; acest'a o au descoperitu in iern'a trecuta cei mai multi protopopi in relatiunile despre starea eparcioloru, asia catu anevoia credemu se se afe in tota A.-Dieces'a macaru unu romanu, care se se indoiésca despre neincungiura'l'a necesitate a tienerei unui sinodu. Scimu, Esc. Sa l-a cerutu de repetite ori; dorire-amu, cá si altii . . . se lucre pentru dobendirea lui, si in urma fia-ne iertatu a sperá, cá guberniulu Maiestatei Sale apretinindu loialitatea si aderinti'a, cu care au fostu romanii totudeuna, nu va intardiá cu darea invoirei de lipsa spre tienerea lui.

D. Fekete camu surprinse publiculu cu insirarea detorioloru unui fiacarui-a Capitulariu. De ore-ce unele din aceste (predicarea evangeliului, ascultarea de conesiuni) asia de multu nu s'au fostu deprinsu, in catu ómeniloru nu le veniá in minte cá si unele cá aceste se se fia aflandu intre deregatoriile Capitulariloru. Speramu dara, cá catedral'a nóstra in tóte Dominecele si serbatoriele anului va se fia infrumsetiata cu predicatori, precandu pana aci, afara de dilele mari, candu prea santitulu Archiereu versá nectariulu cuventului ddiescu in animele credintiosiloru, nu se audiau predice. — Ce se tiene de bucuri'a, ce se o fia sentiendu Clerulu pentru intregirea Capitularulu, carea noi dorimu se fia generale, Ddiu scie, cumu va fi fiendu in fapta. Pentru cá o parte pré considerabile din Cleru, cum se pare, nepotendu desbracă insusirea natiunale de a fi cu neincredere catra totu, ce miroasa a strainu, — de la inceputu a privitu Capitularulu de o planta esotica, plantata in gradin'a besericei nóstre fara de a-lu fi intrebatu cine-va si pre elu. De aci a purcesu unu feliu de recéla, care dupa opiniunea unora se fia maritu si ea inourcaturele acestei A.-Diecese. Acesta recéla nu a incetatu deplinu nece astadi, cu tóte, ca intre membrii Capitularulu nostru neme nu s'a aflatu care se invenineze pamentulu besericei romane cu produse cá „Dialogulu si Enchiridionulu“; din contra multi din ei-lu inavutira cu de cele mai dulci frupte. Dara ce potemu face? Ómenii nostri déca apuca pre o cale cu anevoia se abatu de la ea, mai alesu candu nu si-au potutu uitá inca de cuvintele unui barbatu mare, cá fericitulu Conte Giorgiu Banfi, care fusese

Gubernatoriu Ardealului intru unu síru lungu de ani si inca de cei mai grei. Acestu omu insemnatu in istori'a patriei adeca dísece catra Episcopulu Bobu, carele amblá se fundeze Capitularulu, cá „Romanii ar avé lipsa de altu ce-va“; de aci multi de acei-a, cari altmintrea sunt deplinu convinsi de necesitatea si utilitatea Capitularulu, nu se potu desbará nece acumu de ide'a, cá in eternu neitatulu Episcopu ar fi potutu se'si eloce banii adunati intru altu modu si mai fructificatoriu pentru Cleru si natiune. — Ca fundatiunile fericitulu Bobu asia sunt de multifarie, in catu ne miramu cumu de nu multiomescu pre toti. In tempulu de acumu ven. Capitulu prin nemicu nu ar poté se castige mai multu simpati'a Clerului, decatu lucrandu pentru sinodu.

In estu anu decurse in A.-Diecesa unu procesu, care atrase atentiunea toturoru. D. Augustinu Popu (vulgo Gasti) protopopulu Albei fú acusatú din partea poporeniloru sei, cá ar fi inghititu veniturile besericei. Dupa mai multe rogari ordinariatulu tramise comisariu pre Rsmulu Mihali, acumu canonicu in Blasiu. Inse P. On. D. protopopu se provocá la autonomi'a sa si nu voi se-lu primésca. Dupa multe traganari in iern'a trecuta se tramise alta comisiune din Blasiu, (anume Rsmii C. Papfalvi si J. Panfilu) carea cu greutate mare dupa lucru de mai multe septemane liquidá bunulu besericei si aflá pre D. protopopu detoriu preste 4000 fl. v. a., éra cass'a besericei chiaru desiarta. Terminandu comisiunea operatulu seu, caus'a fú judecata in consistoriulu metrop. si P. On. Aug. Popu judecatu se platésca besericei sum'a susu insemnata, cá la din contra va fi suspinsu. Ci nu a platitu nece doi bani si pentru aee'a, dupa ce au decursu toti terminii, in urma fú si suspinsu. Acumu si-a apelatu caus'a la forulu primatiale din Strigoniu (!) Primatele vré se cunósca (pre cumu audimu) de foru pentru a II Inst. pre consistoriulu Oradanu, éra pre sene*) pentru a III. Ci Esc. Sa, precumu se

*) Póte fi, cá D. Aug. Popu va fi sciutu se faca din procesulu seu causa natiunale-politica, ear pre sine martiru alu credintiei sale politice, estmodu potea sperá cu multa probabilitate, ca va fi spriginitu, — altmintrea nu pricepem, cumu póte se pretindia veneratulu primatle alu tieriei unu dreptu, de care renunciasse de bun'a voi'a sa spre onórea propria si intru bucuria nostra, caror'a pre tempulu reactivarii metropoliei romane mare ajutoriu ni intinsese. Metro-

vorbesc la noi în public, a respinsu cu demnitate asemenea pretinșiune, ce nece decum nu se pôte combiná cu vorb'a „Metropolitu“ si „autonomia.“ Unde vomu ajunge, urm'a va alege. Eara noi leamu însemnatu aci numai, cá onoratulu publicu se vedea, ce feliu de persone si inca, în ce cause nobili se sentiescu asuprite de ai sei întru atát'a, catu se nu póta trái fora de a recurge la ajutoriulu strainiloru; si cu de aceste nesuescu a surpá autonomi'a besericeii nóstre. — Altmintrea nu se covine a uitá nece ace'a, ca a fostu tempu, candu mai susu laudatulu Domnu fictitá de aperatorulu autonomiei si alu disciplinei nóstre. — Acumu se suna, ca ar fi apelatu la Scaunulu Apostolescu. Cumca Santulu Scaunu în lucrurile credintiei este capulu besericeii nóstre, o scimu si cá pre atare-lu si reverimu; dara de ace'a nu amu audítu necairi, cá o cauza, cá ce'a de susu, se se tiena de forulu Apostolescu, celu puçinu la noi nu s'a datu nece unu casu de atare amestecu, si în interesulu celu adeveratu alu besericeii nóstre dorimu, cá santi'a sa se respinga acésta pretinșiune necopta a D. Augustinu Popu, si se-lu inderepte la forulu seu competinte, la sinodulu diecesanu.

Nu potemu negá nece acee'a, ca procesulu acest'a (pôte pentru mai susu amenintit'a provocare a D. protopopu la autonomia) nece aici a casa nu s'a decisu dupa modulu îndatenatu. Anteu a deca s'ar fi cadiutu se se tramita unu protopopu ore-care se cerce lucrulu cu de amenintulu, apoi se fia judecatu caus'a în I. Inst. de acel-a si protop. în sinodu tractualu si de aci apoi în II. Inst. la Blasiu. Asià curgu instantiele pre la noi, si asia se cade se curga ele. Eara de la forulu Metropolitanu neme nu pôte se apeleze decatu singuru la sinodu, care este supremu judecatoriu în tóte afara de lucrurile credintiei. Acésta o poftesce disciplin'a resariteana luata asi'a, precumu s'a desvoltatu ea în Ardealu. Cumu a fostu în muntele Liavanului si prin Galaci'a etc. védia cei de pre acolo,

politulu de Alba-Jul'i'a e metropolitu cá însusi parintele mitropolitu de la Strigonu, s' déca va starui asi a perá drepturile, precumu vedemu cu bucurie cá le si apera, va isbuti nesmintitu a respinge ori ce pretinșiune de suprematie, de altmintrea ni s'ar mai face rusinea de a vedé adi mane unu parinte jesuitu de svetnicu ad latus metropolitulu nostru, si nepotii ar avé se se lupte eara pentru emancipare, precumu s'au luptatu generatiunile trecute pentru reactivarea metropoliei sugrumate.

Red.

cari traiescu cu ea, noi se cade se ne tienemu de a nóstra. m. m.

Dupa Concordi'a Nr. 65.

Petitiunea

membriloru romani din comitetulu din Turd'a la disolvarea adunarii, tiente în 25. Sept. 1862.

Sacratissima c. r. si Apostolica Majestate!

Dupa ce adunarea comitetulu comitatense conchiamata prin Administratoarele comitatulu Turdii D. Stefanu Zúlich pre 25. Sept. 1862 sa amanatu din cauza, ca maiortatea dechiarandu instructiunea, dupa carea fu adunarea conchiamata, de nelegiuita, minoritatiei ia lipsitu numerulu legiuitu pentru cá se póta continua consultarile între marginele acelei instructiuni, subscrisii cá minoritate din comitetulu comitatense totusi însufletiti de pietatea cu carea totodeun'a s'au purtatu catra Maiestatei Vóstre si de aderintia catra guvernulu Maiestatea Vóstra, cu tóte ca cugetele s'ale omagiale nu si lea pututu dechiarati oficiosamente, îndrasnescu cu omagiale supunere si credintia a se apropia de treptele tronulu imperatescu, si a rogá, cá rogarea urmatóre se ve îndurati pregratiosu a o asculta:

Noi recunoscemu, cumca instructiunea si respective provisoriu ce v'ati înduratu Maiestatea Vóstra alu ordina pentru Transilvania prin pre înalte resolutiuni din 27. Noemvre si 12 Decemvre din 1862 în urm'a evenimentelor din 1861 a fostu o necesitate politica, pentruca, dupa ce în 1861, în locul cumpatului, au lpatu frenele guvernerei patimile colcaitóre, ar fi fostu unu lucru fórte tristu, cá patri'a se de vina în anarchia; — erá dara absolutu de lipsa, cá Maiestatea Vóstra sacratissima în locul desfrenulu se substituiti acestu provisoriu; si noi credemu tare si virtuosu, cumca cugetulu Maiestatei Vóstre n'a pututu fi altulu, decatu ca prin mediluocirea acestui provisoriu si respective prin instructiune alegunduse parte în comitete comitatense, parte prin acestea la administratiuni barbati moderati si rationati se affe calea cea de aur, prin carea se se statorésca înderea catre poporu si Maiestatea Vóstra, fara care struncinatele nóstre relatiuni nici odata nusi potu affa o deslegare fericita. —

Recunoscemu mai încolo si acea, ca Maiestatea Vóstra ati fostu siliti a octroia acésta lege alegatóre, pentru ca articululu de lege 12 din 1791, sunatoriu

despre modulu adunarilor marcale, nu se mai pôte apleca la scaimbatele nóstre relatii — éra articolulu 12 din 1848 pre lenga aceea, ca acelu articulu s'a adusu numai provisoriu, noi nulu putemu cunoşce, cá lege obligatóre, intocma precumu si Maiestatea Vóstra va indurato de repetite ori a dechiara de pe inaltimea tronului, ca legile din 1848 in cumulo luate nu le recunosceti; deci ne fiindu lege positiva indestulítóre in privinti'a reprezentatiunii comitatelor, erá de lipsa cá Maiestatea Vóstra din plenitudinea puterei regesci se dispuneti despre o norma provisorie de alegere, carea se aiba putere numai pana atunci, pana candu adunanduse diet'a Transilvaniei in cointielegere cu Maiestatea Vóstra va face alta lege pentru reprezentarea comitatelor in adunările marcale. — Pre candu inse noi supusi pré credintiosi ai Maiestatei Vóstre recunoscemu necesitatea acestei octroiari, nu ne putemu conteni a nu ne arata cu filiésca si omagiale supunere nemultumirea cu consecentiele esite din aceea instructiune, prin care 327 proprietari mai mari la olalta cu proprietarii cei mari au reprezentanti chiamati la adunare parte pentru avere, parte prin alegere 34; candu 120,000 poporu care in comulo luatu pórtá de 3 si patru ori mai multe greutati, cá proprietarii mai susu atinsi atatu cu contributiunea banale, catu si prin concurgerea la militi'a si posede o parte cu multu mai mare din comitatu, decatu ambele clase de proprietari, se afla reprezentati numai de 24 individi, de locu nu putemu fi multumiti. — Acésta dispropoitiune este cu atatu mai batatóre la ochi, cu catu, ca resultátele, ce cu tóta dreptatea liati asteptatu Maiestatea Vóstra dela maioritaea produsa prin instructiunna desu memorata, sunt e diametro opuse cu cugetele parintiesci ale Maiestatei Vóstre.

De ci pré umilitu subscrisii, carii au fostu chiamati la adunarea comitetului de comitatu in Turda pre 25 Sept. 1862 parte din oficiu, éra parte cá membrii alesi, in numele alegatoriloru nostru cu supunere omagiale ne rugamu, cá Maiestatea Vóstra Ssma se ve indurati pregratiosu a privi cu ochii indurarei spre poporu, carele sta tare in credinti'a sua catra tronulu Maiestatei Vóstre, cá cu alta ocazione se fia mai bine reprezentatu in adunările comitatului, pentru ca de nu va fi mai bine reprezentatu, comitatulu nostru nici una data nu va veni in stare normale si paciuita; — reprezentantii alesi de elu voru fi tractati pururea cá o minoritate neconsiderabile, cu tóte ca acésta minoritate are la spatele sale 120,000, carii toti striga

in preuna cu noi dupa o mai drépta reprezentare in adunările comitatului.

Premilit'a nóstra rugare e dara, cá Maiestatea Vóstra se ve indurati inca inainte de conchiamarea dietei a modifica susatins'a instructiune, a pune de bas'a instructiunei modificande posesiunea poporului intregu, precumu si greutatjle, carele pórtá acela atatu prin contributiune, catu si prin concurgerea la militia. —

Dupa care preumilita rugare in omagiale supunere suntemo.

Ai Maiestatei Vóstre sacratisime cei mai credintiosi supusi. Urmédia subscriptiunile.

Unu deputatu romanu.

Manuscriptele

pastrate de Dn. Alexandru Gavra profesor de preparandia in Aradu.

(Urmare.)

- §. 10. Domnia lui Radulu Voda celu Mare.
- §. 11. Domnii tierii muntenesci de la an. 1509 pana la an. 1592.
- §. 12. Domnia lui Mihaiulu Voda Vitézulu.
- §. 13. Domnia lui Simeonu Mogila si alui Radulu Basarabu.
- §. 14. Domnia lui Radu Voda, si a lui Alecsandru Voda.
- §. 15. Domnia lui Alecsandru vojvodu, si a lui Leonu Voda.
- §. 16. Domnia lui Mateiu Voda Basarabu la Brancovani.
- §. 17. Domnia lui Constantinu Voda.
- §. 18. Domnia lui Michnea Voda.
- §. 19. Domnia lui Tica Voda.
- §. 20. Domnia intaia a lui Joanu Grigorie Voda an. 1661.
- §. 21. Domnia lui Radu Voda an. 1665.
- §. 22. Domnia lui Antonie Voda.
- §. 23. Domnia a dou'a a lui Grigorie Voda an. 1673.
- §. 24. Domnia lui Duca Voda 1674.
- §. 25. Domnia lui Sierbanu Voda Cántacozino an. 1679.
- §. 26. Domnia lui Const. Brancovanu Basarabu.
- §. 27. Domnia lui Stefanu Voda Cantacozino an. 1714.
- §. 28. Domnia lui Nicolae Mavrocordatu 1716.

§. 29. Domnia lui Joane Voda Mavrocordatu an. 1717.

§. 30. Domnia a dou'a a lui Nicolae Voda Mavrocordatu 1719.

S C A R ' A

Tomului alu III.

Domnia Moldaviei

PARTEA VI.

Domnii si principii Moldovii.

§. 1. Inceputulu Domniei Moldovii.

§. 2. Domnia lui Dragosiu Voda 1339.

§. 3. Domnia lui Latico Voda 1358.

§. 4. Domnia lui Bogdanu, si alui Petru I. Musiatu si a lui Romanu, si a lui Stefanu si a lui Petru II. si a lui Joga.

§. 5. Domnia lui Alecsandru Voda celu Bunu 1401.

§. 6. Domnia lui Iliasiu Voda 1433 si a lui Stefanu Voda.

§. 7. Domnia lui Romanu II. si a lui Petru III. Voda 1445.

§. 8. Domnia lui Bogdanu Voda, carele se numiea feitoru'u lui Alecsandru Voda 1452.

§. 9. Domnia lui Stefanu Voda celu Mare 1456.

§. 10. Bataia lui Matiasu craiulu ungrescu cu Stefanu celu Mare Domnulu Moldoviei.

§. 11. Bataile lui Stefanu Voda celu Mare cu Tatarii si cu Muntenii.

§. 12. Bataia lui Stefanu Voda cu Turcii la 1457.

§. 13. Bataia lui Stefauu Voda cu Mahometu II. imperatulu Turcescu la valea alba an. 1477.

§. 14. Alte bataiale alui Stefanu Voda celu Mare.

§. 15. Bataia lui Stefanu Voda cu Albertu craiulu lesiescu.

§. 16. Domnia lui Bogdanu III. Voda.

§. 17. Domnia lui Stefanu IV. Voda 1517.

§. 18. Domnia lui Petru V. Voda Raresiu.

§. 19. Fuga lui Petru Voda Raresi de Solimanu imperatulu turcescu. Stefanu Voda Iacusta si Alecsandru Voda Cornea: 1538.

§. 20. Domnia a dou'a a lui Petru Raresiu.

§. 21. Domnia lui Iliasiu II. Voda feciorulu lui Petru Raresiu 1546.

§. 22. Domnia lui Stefanu VI. 1555.

§. 23. Domnia lui Joldea Voda, si a lui Alecsandru III. Voda lapusneanulu 1557.

§. 24. Domnia lui Despotu Voda.

§. 25. Resc'ola asupra lui Despotu Voda.

§. 26. Domnia lui Stefanu Voda Tomsia si m'ortea lui Despotu Voda.

(Va urmá.)

LA POMPIERII ROMANI

13. Septembrie.

O sóre! te ridica, si splendida lumina

Revarsa pe pameutu!

Ear tu, romana musa pe harp'a cea divina

Intóna dulce cantu!

Ca-ci astadi pentru tíera e diua cea marétia,

E diu'a ce serbéza ostasii pompieri,

Dî mare ce promite o gloriósa viétia,

Fii bine cuventata, dî santa ce'n dureri

Ne mai redai speranti'a de glorie, marire,

Si incununi cu dafini a patriei iubire.

Voi cari aveti iubire de patrie, copile,

Cu flori incununati

Pe cei ce se luptara, precumu la Termopile

Spartanii laudati.

Ear voi ce-ati datu dovada, ca'n ale vóstre vine

Mai curge nobilu sange, ca'n timpi ce nu mai sunt;

Voi cari-ati pusu pe fuga hordiile straine,

Atunci candu cutezara se calce astu pamentu, —

Ostasi! eroii tieri, pasiti pe calea drépta,

Ca-ci glori'a strabuna in cale ve astépta!

Haralambu Granda.

Indreptare. In Fói'a Nr. 32 a. c. faci'a 249 rubric'a: Documente istorice nóue seri'a 3 citeste: „1. Martie Nr. 1785“ Seri'a 21 in locu de: „offerts“ cetesce: officiers. Faci'a 251 in locu de „1781“ cetesce: 1784; Nr. 35, pag. 273, col. 1, seri'a 34 cetesce: fi pururea in midiuloculu, etc.